

Boekverslag Nederlands Het perpetuum mobile van de liefde door Renate Dorrestein

Boekverslag door een scholier

3340 woorden

3 juni 2002

★ 7,2

12 keer beoordeeld

Auteur	Renate Dorrestein
Genre	Biografie, Waargebeurd
Eerste uitgave	1988
Vak	Nederlands

Zakelijke gegevens

Auteur: Renate Dorrestein

Titel: Het perpetuum mobile van de liefde

Plaats en jaar uitgifte: Uitgeverij Contact Amsterdam, 1993

Jaar eerste druk: 1988

Vooraf

Ik heb dit boek gekozen nadat ik de tekst op de achterkant van het boek had gelezen, wat me wel aansprak. Er stond o.a. dat het een persoonlijk verslag van een autobiografisch relaas over twee zussen is. In het boek worden dan denk ik alle gedachten van de oudste zus weergegeven. Het lijkt me wel interessant om te lezen wat er allemaal in haar gedachten omgaat omtrent de dood van haar zusje. Op de omslag staat een deel van een boom, er zijn een aantal (delen van) takken te zien en verder veel heldergroene blaadjes.

Titel, motto

Er zijn verschillende definities van 'perpetuum mobile':

- toestel dat, in beweging gezet, uit zichzelf eeuwig blijft bewegen
- het onmogelijke
- iemand die zeer druk, beweeglijk is
- compositie die van het begin tot het einde zich in een zelfde levendig tempo voortbeweegt met noten van gelijke waarde

Met de titel 'Het perpetuum mobile van de liefde' wordt het 'onmogelijke' van de liefde bedoeld. Het is een combinatie van de eerste drie definities die hierboven staan. De oudste zus is een soort toestel om haar zo maar te noemen, want ze blijft aan de dood van haar zusje denken, ze komt er niet uit of ze het had kunnen voorkomen, waarom ze het heeft gedaan etc. Ze blijft over alles nadenken, steeds komen dezelfde vragen weer terug. Doordat ze steeds op dezelfde vragen terug komt èn omdat haar zusje dood is, zal ze

nooit met zekerheid de antwoorden op haar vragen kunnen krijgen; het is dus in feite het onmogelijke wat ze wil. De derde definitie (iemand die zeer druk, beweeglijk is) kun je ook verbinden aan het feit dat ze alsmaar blijft denken aan wat er gebeurd is; haar gedachten blijven er druk mee.

Het motto van 'Het perpetuum mobile van de liefde' is:

Of what has been and might have been
And who was changed and who was dead

LONGFELLOW

Met de eerste regel wordt bedoeld op de motieven van de zelfmoord van het zusje van de ikpersoon: what has been -> wat er zo was, de redenen waarvan de ikpersoon zeker wist dat het waar was, bijvoorbeeld dat haar zusje depressief was might have been -> wat er misschien zo was, de redenen die de ikpersoon heeft verzonnen, misschien had ik haar kunnen helpen, haar zelfmoord kunnen voorkomen, etc.

De tweede regel van het motto duidt op de positie van de twee zusjes, wie was er veranderd door de zelfmoord en wie was er dood (letterlijk vertaald). Natuurlijk was het zusje van de ikpersoon dood wat het leven van de ikpersoon erg veranderde, ze kon haar gedachten er zeven jaar lang niet vanaf zetten. Maar aan de andere kant was de ikpersoon zelf ook een beetje dood, of eerder gezegd de relatie met haar zusje was dood. Maar toch bleef ze veel aan haar zusje denken, de relatie met haar zusje bestond dus nog wel, maar was alleen veranderd.

Genre

Dit boek behoort tot de psychologische romans. De ontwikkeling van (de gedachten van) de hoofdpersoon (ikpersoon) staan centraal. Het is een persoonlijk verslag over een autobiografisch relaas.

Korte inhoud

Renate Dorrestein (schrijfster en ikpersoon van het verhaal) is 34 en leeft in een gewoon doorsnee gezin met een jonger zusje, een oudere zus en 7 broers. Op twintigjarige leeftijd pleegt haar zusje zelfmoord. Het hele boek gaat over hoe Renate zich ontwikkelt en leert omgaan met haar schuldgevoelens, woede en verdriet.

Renate staat altijd voor haar zusje klaar als zij het moeilijk heeft en dat heeft ze het eigenlijk altijd. Haar zusje lijdt namelijk aan een eetstoornis en is zwaar depressief. Ze wordt al een keer opgenomen in een inrichting. Samen hebben ze de ambitie schrijfster te worden. Maar dan heel onverwachts pleegt haar zusje zelfmoord. Renate vraagt zich af hoe het is gegaan en wat nou precies de reden was. Nadat ze de "planning" -zoals haar zusje het noemt- vindt begrijpt ze iets beter in wat voor een waanideeën haar zusje leefde. Renate wil heel graag weten welk aandeel ze heeft gehad in de dood van haar zusje, ze voelt zich schuldig en denkt dat ze tekort is geschoten. Pas op het einde van het boek -na zeven jaar- heeft ze een verklaring en een soort conclusie voor de zelfmoord. Namelijk dat ze haar zusje niet had kunnen helpen en dat ze misschien enkel een onbelangrijke omstander was, ook dacht ze dat haar zusje zich niet kon of niet wilde aanpassen in de onmogelijke rol die vrouwen in deze samenleving hebben. Zo stapt Renate gedeeltelijk over de dood van haar zusje heen. Het onderwerp van de plaats van vrouwen in de maatschappij komt ook veel naar voren. Renate heeft deze rol van de ideale vrouw zijn verbannen uit haar leven omdat ze dat toch nooit zal zijn. (ze laat haar eileiders afbinden zodat ze geen kinderen kan krijgen.) Ook haar oudere zus, Mare, is volgens Renate non geworden om zo aan de rol van de vrouw te ontkomen. Lydia is de buurvrouw van Renate. Zij heeft de rol van vrouw zijn snel gekregen omdat ze voor haar ouders

zorgt.(een is alcoholist de ander slikt pillen) Ze valt op types mannen die de zorg van Lydia nodig hebben. Dan komt ze bij een man die alleen met haar vrijt als ze haar hoofd afdekt. Renate kan het niet begrijpen dat Lydia van zo'n iemand kan houden.(iemand die haar mening en intelligentie niet wil horen en zien, daarom zonder hoofd) Als Renate van Amerika terugkomt haalt ze Lydia uit het gekkenhuis en belooft een oogje op haar te houden. Dan heb je nog Godelieve Ochtendster die zonder liefde wordt opgevoed omdat ze een heel erg lelijk is. Ze doet een secretaresse opleiding maar wordt nergens aangenomen vanwege haar uiterlijk totdat ze toch wordt aangenomen bij de vader van Lydia. Hij is alcoholist en dus geen goede baas. Op een dag zet hij haar voor de keus of een plastische ingreep of haar ontslag. Ze kiest dat eerste en de operatie lukt zo goed dat ze echt de ideale vrouw wordt. Haar baas wil met haar trouwen maar dat wil ze niet. Ze gaat in een travestiebar werken als danseres. Daar komen ze door haar "ex-baas" erachter dat ze eigenlijk gewoon een vrouw is. Er komt een rechtszaak en Renate gaat daarover schrijven en helpt zo Godelieve. Ze wint de zaak en voor het eerst is de vrouw een beetje gelijk aan de man. Op het einde is zeer duidelijk dat Renate vindt dat de vrouw in de maatschappij veel te minderwaardig is en dat mannen maar een stelletje egoïsten zijn. En dat haar aandeel in de dood van haar zusje waarschijnlijk niet groot was...

De inhoud van het verhaal in één zin: Een schrijfster probeert zeven jaar na de dood van haar zusje een antwoord te vinden op de vragen die haar bezighouden.

Het verhaal speelt zich af in Nederland en ook een stukje in Amerika, daar gaat de ikpersoon een tijdje heen als writer-in-residence.

De vertelde tijd is ongeveer zeven jaar, vanaf het moment dat haar zusje van een flatgebouw sprong tot nu, zeven jaar later.

Thema en idee

De belangrijkste thema's van dit boek zijn zelfmoord met daaraan gekoppeld verlies en schuldgevoelens en de relatie tussen twee zussen. De positie van de vrouw speelt ook een rol in dit boek. Het thema zelfmoord slaat op het feit dat haar zusje van een flatgebouw sprong, het thema verlies is vanzelfsprekend daarbij (al gaat het daar niet echt om in dit boek). De schuldgevoelens komen wel duidelijk naar voren, tussen alle vragen die de ikpersoon in haar hoofd heeft, zit o.a. de zwaar meetellende vraag of zij dit alles had kunnen voorkomen, had zij er iets aan kunnen doen, kon zij haar tegenhouden, etc. De relatie tussen de twee zussen wordt hier ook erg duidelijk mee, ze geven om elkaar en de ikpersoon kan de dood van haar zusje en de gedachten aan haar niet makkelijk loslaten.

Verder komt de positie van de vrouw in de maatschappij ook erg naar voren in het verhaal. Het verhaal speelt zich af in een tijd waarin dochters worden opgevoed tot hoedsters, voedsters en diensters en waarin de belangrijkste levensvervulling van de vrouw de liefde wordt geacht.

Een idee van dit boek is dat je niet zomaar iemand kunt verliezen zonder er over na te denken. Daarmee bedoel ik dat als er iemand doodgaat (natuurlijke dood of zelfmoord) je er gedachten op na houdt. Het laat je niet koud (er van uitgaand dat je om die persoon gaf en geen ruzie of iets dergelijks).

Een ander idee is de kijk (van de ikpersoon) op de positie van de vrouw. In de tijd (niet zo lang geleden, in de 20e eeuw) dat het boek zich afspeelde (niet zo lang geleden, in de 20e eeuw), behoorde de vrouw thuis het huishouden te doen etc en verdiende de man het geld. Vrouwen hadden nog geen baan als

bijvoorbeeld directeur, dat was 'alleen voor mannen weggelegd'.

Hoofdpersoon

De hoofdpersoon is de ikpersoon (Renate Dorrestein, tevens de schrijfster van het boek). Ze heeft een hechte relatie met haar zusje, ze willen allebei schrijver worden. Op het moment dat haar zusje van een flatgebouw springt, begint voor haar een moeilijke periode. De dood van haar zusje roept erg veel vragen bij haar op, vooral waarom ze het heeft gedaan, of ze het had kunnen voorkomen en of zij schuldig is aan haar dood. Zeven jaar wordt ze achtervolgd door alle vragen in haar hoofd, maar uiteindelijk accepteert ze dat ze haar zusje niet kon helpen en dat ze er niets aan kon doen. Haar zusje wilde ook niet geholpen worden.

Verteller

'Op de muziek die alleen zij kan horen, danst gekke Lydia voor haar minnaar, die alleen zij kan zien. Midden op straat danst ze, haar marmeladekleurige Medusahaar in strengen opwaaiend zodat het is alsof er kromme spaken uit haar hoofd steken. Haar blote benen zijn bleek en mager in de rode houten klompen.'

'Ik zou graag willen leven in een wereld waarin persoonlijke drijfveren en verlangens voorrang hadden op massale waandenkbeelden die dwingen tot capitulatie voor de norm. Maar kom, ik kan beter thee gaan zetten voor Lydia.'

Het verhaal heeft een ikverteller, de ikpersoon/de oudere zus. Ik volg het verhaal dus ook door haar ogen omdat zij het allemaal heeft geschreven, het zijn ook haar gedachten.

Waardering

Als ik dit boek een cijfer zou moeten geven, geef ik het een 7,5. Ik vond het een mooie beschrijving van de zeven jaren waarin de ikpersoon zichzelf vele vragen stelde en hoe ze het allemaal achter zich heeft kunnen laten na die tijd. De inhoud van het boek vond ik dus ook interessant. Ik vond het niet zo moeilijk leesbaar, alleen in het begin moest ik eventjes wennen aan de manier waarop het boek was opgebouwd. De ikpersoon ging steeds terug in de tijd met haar gedachten, en dat was in het begin soms een beetje verwarrend, maar later niet meer.

Het verhaal is verder niet echt spannend of zoiets, maar dat hoort ook niet bij een persoonlijk verslag over de vragen over iemands dood vind ik.

Ik kan niet echt een leukste persoon in dit boek aanwijzen, want het gaat eigenlijk niet echt over verschillende personages, maar over gedachten. De personages spelen alleen een rol bij de zoektocht naar de antwoorden op de vragen.

Mensen die van persoonlijke verslagen houden, zou ik dit boek zeker aanraden, want het is goed geschreven en heeft een duidelijke opbouw.

Naast dit boek heb ik ook nog 'Buitenstaanders' van Renate Dorrestein gelezen, alleen niet helemaal tot het einde (geen tijd). Dat vond ik ook wel een leuk boek, alleen een beetje uitgerekt allemaal, het werd heel langzaam verteld vond ik.

Verwachting

Dit boek voldeed aan mijn verwachtingen, dat kwam vooral omdat er op de achterkant van het boek

duidelijk wordt verteld waar het boek over gaat. Er kwamen niet echt dingen in het verhaal voor waar ik nog nooit eerder over had gehoord of gelezen.

Het boek had wel een beetje een bijzondere vorm. Een persoonlijk verslag is niet bijzonder, maar de manier waarop het was geschreven vond ik wel apart. De ikpersoon zat eigenlijk in het heden, maar ging steeds terug naar een stukje uit het verleden en zo maakte ze de zeven jaar vol en kwamen de twee lijnen bij elkaar uit om het zo maar te zeggen.

Extra opdracht 31.7

1. Biografie van Renate Dorrestein:

Renate Dorrestein werd op 25 januari 1954 geboren te Amsterdam in een rooms-katholiek gezin. Ze had naar eigen zeggen een redelijk gelukkige jeugd. Niet door de geweldige sfeer binnen het gezin, maar doordat haar eigen fantasie haar in staat stelde haar leven kleur te geven. In 1972 behaalde zij haar gymnasiumdiploma, waarna zij zich stortte op haar droom: schrijfster worden.

De eerste stap was het volgen van een stoomcursus tijdschriftjournalistiek. Ze kreeg al snel een aanstelling bij het weekblad Panorama. Door de vele reizen die ze mocht maken voor het blad en de ervaringen die ze opdeed, werd haar persoonlijkheid en daardoor ook haar schrijfstijl gevormd. In 1977 verliet ze dit tijdschrift. Midden jaren zeventig was Renate al samen met een vriendin het productiebureau Probuuro gestart, dat bijlagen verzorgde voor tijdschriften. In de periode 1977 - 1982 werkte ze als freelancer voor diverse tijdschriften en in 1982 werd ze redactrice van het blad Opzij..

Renate probeerde met haar columns en artikelen in allerlei tijdschriften de wereld wakker te schudden en te provoceren. Ze zette zich in voor het feminisme en daaraan gerelateerde zaken en stelde door haar krachtige taal de positie van de vrouw in de maatschappij aan de kaak.

Hoewel ze zich op vooral journalistiek gebied liet gelden, wilde Renate Dorrestein het liefst boeken schrijven. Nadat ze jaren tevergeefs had geprobeerd haar boeken gepubliceerd te krijgen, ontdekte een uitgeverij in 1983 eindelijk haar talent en verscheen haar debuutroman Buitenstaanders. Deze roman werd een doorslaand succes en haar titel als schrijfster was gevestigd.

In 1986/87 vertrok ze voor een jaar naar de Verenigde Staten om daar op uitnodiging te fungeren als 'writer in residence'. Ze gaf les aan Amerikaanse studenten en deed zo nu en dan eens haar bekende 'woordje'. Dat de Amerikanen hier nog niet helemaal op voorbereid waren, bleek uit het opzien dat haar lezing *Who wants to write like a woman?* baarde.

Erkenning van de vrouw, en dus ook de schrijfster, was de kern van Renate's missie.

Van de romans die in de loop van de jaren verschenen zijn, zegt ze zelf dat het nogal aparte boeken zijn. Voor haar gevoel hoort haar schrijfstijl nergens bij en maakt ze niet deel uit van een literaire beweging. De enige schrijfsters met wie ze zich enigszins verwant voelt zijn Fay Weldon en Beryl Bainbridge, omdat zij ook maatschappelijke kwesties niet onbesproken laten in hun boeken.

Dat de stijl van Renate Dorrestein in deze tijd vrijwel uniek is, belet niet dat haar romans een steeds groter publiek vinden. Haar boeken staan steeds langer op bestsellerlijsten en zijn al in aanmerking gekomen voor verschillende publieksprijzen.

Net als in haar columns verwerkt Renate in haar boeken vaak een boodschap aan de wereld. Zo ook in haar autobiografisch werk *Heden ik*, waar ze haar worsteling met de ziekte ME, maar nog meer met de manier waarop de maatschappij tegen ME aankijkt, beschrijft. Een ander autobiografisch werk over een

van haar eigen worstelingen is *Het perpetuum mobile van de liefde*. In dit boek beschrijft ze haar verwerkingsproces na de zelfmoord van haar zus. Hoewel het boek vooral gaat over haar eigen verdriet, laat Renate het ook hier niet na de nodige kritische kanttekeningen te maken over de samenleving en haar ingeburgerde patronen.

2. Hoe kijkt Renate Dorrestein tegen het leven, de wereld en de mens aan?

Kenmerken uit de biografie van Renate Dorrestein waaruit blijkt hoe ze tegen het leven, de wereld en de mens aankijkt::

- Haar mening over mannen is heel duidelijk. Ze ziet mannen als laffe, bekrompen, egoïstische, kinderachtige orgasmenjagers
- Een andere invloed op het werk van Dorrestein is de zelfmoord van haar zus. Deze leed jarenlang aan eetstoornissen en heeft uiteindelijk een einde aan haar leven gemaakt. Pas in de roman *Het perpetuum mobile van de liefde* (1988) schrijft ze over dit onderwerp. In de Keefmanlezing spreekt ze voor het eerst in het openbaar over de gebeurtenis en de impact die het op haar leven heeft.
- In haar columns geeft zij op een felle manier uiting aan haar feministische ideeën. Hierbij spaart zij niemand. Vooral mannen moeten het ontgelden, maar ook vrouwen en hun zwakheden worden aangepakt. Geërgerde reacties van de lezers deren haar niet. Ze is er juist op uit het publiek tegen zich in het harnas te jagen. Ze wil discussie oproepen.
- Hoewel minder uitgesproken dan haar columns, vertonen ook haar romans feministisch trekken. Zij stelt daarbij stigmatiserende opvattingen over de vrouw aan de kaak, bijvoorbeeld dat de vrouw pas voor vol wordt aangezien als ze getrouwd is en kinderen heeft. Bovendien spelen mannen in haar romans over het algemeen slechts bijrollen.
- De zelfmoord van haar zus staat centraal in het werk *Het perpetuum mobile van de liefde*. Ze beschrijft hierin de jarenlange lijdensweg van een aan een eetstoornis lijdende vrouw. In een interview zei ze eens: 'Al mijn boeken hebben in feite maar één thema: de dood van mijn zusje en mijn schuldgevoel daarover.' Ze noemt haar 'het spook dat door mijn boeken waart en mijn handen bindt, een boosaardige muze die in mijn onderbewustzijn aan de touwtjes trekt'.
- Vóór de publicatie van *Het perpetuum mobile van de liefde* is het thema zelfmoord te ontdekken in hoofdpersonen die van daken of rotsen springen of geduwd worden zonder dat ze daarbij om het leven komen. Vaak weten de vrouwen in haar boeken zich geen raad met hun lichaam en ontlenen zij de zin van hun bestaan aan het zorgvuldig voorbereiden van hun zelfmoord. Dit wordt het Pilatusmotief genoemd.

3. Wat van punt 1 en 2 kun je terugvinden in 'Het perpetuum mobile van de liefde'?

Het belangrijkste kenmerk van het leven van Renate Dorrestein dat je terug kunt vinden in dit boek is natuurlijk de zelfmoord van haar zusje. Dat haar zusje aan een eetstoornis leidde is iets minder duidelijk terug te vinden, het wordt wel een aantal keer genoemd, maar er wordt niet veel mee gedaan. Het boek beschrijft veel duidelijker het schuldgevoel dat Renate heeft over de zelfmoord van haar zusje. Daarnaast is het in dit boek ook erg duidelijk hoe ze tegen de positie van de vrouw in het leven aankijkt. Ze maakt erg duidelijk dat vrouwen er niet alleen zijn voor de kinderen en voor de liefde, vrouwen zijn meer dan dat!

Haar mening tegenover mannen vind je niet zo duidelijk terug in dit boek, er komen ook niet echt mannen in het verhaal voor. Alleen de directeur van het bedrijf waar Goddelieve werkt. Wel is het zo dat er niet

echt iets positiefs over hem wordt gezegd.

4. Welke verhaalfiguur heeft het meest van de schrijver zelf?./i>

Het verhaalfiguur dat het meest van de schrijver zelf heeft, is natuurlijk de ikpersoon. Renate Dorrestein heeft dit boek ook vanuit zichzelf geschreven, er komen dingen uit haar eigenlijk leven in voor.

5. Maakt de kennis van het leven van de schrijver het boek interessanter of niet?

Voordat ik dit boek heb gelezen, wist ik al dat er dingen uit haar eigen leven in voorkwamen. Dat maakt een boek op zich wel interessanter omdat je weet dat het niet verzonnen is, maar dat er een grote kern van waarheid in zit. Als je dit boek zou lezen zonder dat je weet dat de schrijver een groot deel van het verhaal zelf zo heeft doorstaan, zou je het boek niet zo serieus opvatten denk ik. Dan zou je ook snel ideeën krijgen als 'wat is Lydia voor een raar mens' en 'die secretaresse is ook niet helemaal wijs'. Dan zou je denk ik meer naar de rare dingen in het boek kijken en niet meer zo letten op wat er nou werkelijk aan de hand is (de zelfmoord van haar zusje en alles daar omheen).